

MÉDIA HATÁSA A GYERMEKEKRE ÉS FIATALOKRA – EGY ÉVTIZEDNYI TAPASZTALAT KÖTETBEN

Család – iskola – média. A média hatása a gyermekekre és fiatalokra

Szerkesztette: Biró A. Zoltán – Bodó Julianna – Székely Kinga Katalin
Státus Kiadó, Madéfalva, 2019

Egy évtizede működik a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Csíkszeredai Karán A média hatása a gyermekekre és fiatalokra kutatócsoport, amelyet a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat Magyar Egyesület elnökének, dr. Edvi Péternek javaslatára indítottak. A kutatócsoport tíz éve vizsgálja a székelyföldi fiatalok körében a média különböző hatásait, ez alatt az idő alatt elemzők számos módszertant felhasználva, több célcsoportot érintve alkottak képet a helyi fiatalok és családok médiához fűződő viszonyáról, miközben munkájukkal a vizsgált témakör térségi léptékű szakmai és társadalmi reprezentációját is elérték. Erről a széleskörű (kutató)munkáról ad átfogó összefoglalást a *Család – iskola – média. A média hatása a gyermekekre és fiatalokra* című, 2019-ben a Státus Kiadónál megjelent kötet. A kiadvány tartalmazza a kutatócsoport által, 2019. május 17–18-án Csíkszeredában szervezett konferencián elhangzott előadások egy szeletét, a konferencia *Média-tudatosságra nevelés a gyakorlatban* című szakmai fórumának tanulságait, valamint egy összefoglalót az elmúlt 10 év munkájáról, bemutatva a megjelent köteteket, publikációkat, konferenciákat, előadásokat, munkatársakat.

A kötet szerkesztői szerint¹ a 2019-es csíkszeredai konferencia a kutatócsoport életében mérföldkövet jelentett, hiszen tartalmi summázása volt az egyre többféle módszertant hasznosító, egyre többféle társadalmi csoportra kiterjedő térségi kutatási gyakorlatnak. Ugyanakkor, mivel a térségben egyre nagyobb teret nyer a médiahasználat a fiatalok között, és így a helyi családok körében megjelent a

¹ Biró A. Zoltán, Bodó Julianna, Székely Kinga Katalin a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Csíkszeredai Karának oktatói. Biró A. Zoltán emellett A média hatása a gyermekekre és fiatalokra kutatócsoport szakmai irányítója is.

szaktanácsadás iránti igény, a kutatócsoport tagjai a konferenciába bevonták azokat a térségi intézményeket, amelyek a vizsgált témakörben tanácsadással foglalkoznak. Ez a lépés innovációnak számított, amely együttműködés a kutatócsoport munkájának új menetét is kijelölheti. „A média gyermekekre és fiatalokra gyakorolt hatásának problémakörét tekintve azt mondhatjuk, hogy civil szervezetek és térségi szakértők révén megjelent egy térségi szereplőcsoport, amelynek feladata az, hogy ráfeleljen az ehhez a problémakörhöz kapcsolódó családi igényekre. Ebben a helyzetben a tényfeltáró munka szerepe, térségi hasznossága is átértékelődhet, a kutatási eredmények térségi közzététele már nem elsősorban a figyelemfelkeltést szolgálja. Változhatnak és változnak a kutatás témaköréi, a korábbi témák súlypontjai, részben a problémakörrel kapcsolatos családi viszonyulások okán, részben a szaktanácsadással foglalkozók ismeretigényei mentén” – olvasható a kötet előszavában. A kutatások lehetséges folytatásainak kérdéseiről a kötetben Biró A. Zoltán, a kutatócsoport vezetője tanulmányt is közölt.

A kötet szerkesztői szerint, az infokommunikációs eszközök és tartalmak székellyöldi térnyerésével a média szocializációs szerepe lényeges mértékben megnövekedett, és emiatt az otthon, család, valamint az iskola szocializációs szerepe akkor működhet sikeresen, hogyha ezekben a média szerepét nem mellőzik. A kutatócsoport tagjai ezen megállapítás figyelembe véve hirdették meg a csíkszeredai szakmai tanácskozást a család, az iskola és a média hármas témakörben. A konferenciaelőadások, és a kötetben szereplő írások is, eme háromszög mentén vizsgálják a székellyöldi gyermekek szocializációját, az internethasználati szokásokat otthon és az iskolában.

A kötet konferenciaelőadásokat összefoglaló fejezete Baracsi Katalin *Digitális szülő – mindent tudsz a gyermeked online életéről?* című tanulmányával indít, az írásban a szerző megmagyarázza, körüljárja az influencer és a cyberbullying (online bántalmazás) fogalmakat/jelenségeket, és különböző megoldásokat is javasol a szülőknek, gyermekeknek arra vonatkozóan, hogy hogyan legyen valaki jó influencer, vagy hogyan védekezzen a bántalmazás online fajtája ellen. Az online-offline életmód egészséges fenntartására is tesz egy javaslatot írásában Baracsi Katalin.

Balázs Brigitta, a székellyöldi Juventutti Alapítvány munkatársa, az alapítvány által indított Biztonságosabb online médiapedagógia prevenciók program tapasztalatait mutatja be tanulmányában, kitérve a Csík térségi gyerekek és a közösségi oldalak, online bántalmazás, szülők és pedagógusok témakörökre. A közösségi mé-

dia szocializációs hatását vizsgálta Zsigmond István is, aki két korosztály körében nézte meg a Facebook szocializációs mechanizmusait.

A székelyföldi gyermekek angol nyelven folyó médiahasználatáról két tanulmány olvasható a kötetben: Sárosi–Blága Ágnes arra volt kíváncsi, mire használják a székelyföldi 10–11. osztályosok az angol nyelvű weboldalakat, míg Gergely Orsolya tanulmányában azt vizsgálja, az 5–6. osztályosok szerint mennyire segíti az angol nyelv ismerete a virtuális térben való eligazodást.

A média szülő-gyermek kapcsolatra gyakorolt hatását vizsgálja a kötetben több tanulmány is. Bodó Julianna a székelyföldi szülők parenting style-jait (szülői stílus) vizsgálta digitális helyzetekben – a térségben az autoriter stílus a domináns –, míg Bagoly Anabella ennek a stílusnak a jegyeit mutatja be. Mindkét tanulmány alapját térségbeli szülőkkel készített interjúk alkotják. Szintén a digitális eszközök használatának szülői szabályozásáról ír Pinti Zsolt, aki rurális térségben élő szülők körében vizsgálta azokat a nehézségeket és tényezőket, amelyek akadályozzák, lehetetlenné teszik az IKT eszközök használatának helyes szabályozását.

A konferencián szintén fontos téma volt az oktatás és az IKT eszközök kapcsolata, ebben a témakörben is több tanulmány született. Székely Kinga Katalin tanulmányában azokat a digitális kompetenciákat érinti, amelyeket az iskolában vagy szélesebb szocializációs körben el kell sajátítaniuk a fiataloknak. A szerző EU léptékű megközelítéseket, szakmai javaslatokat, majd a digitális kompetenciák oktatásával kapcsolatos elgondolásokat, illetve ezek térségi alkalmazását járja körül. Az iskolai digitális eszközhasználatot vizsgálta a pedagógusok körében Gedő Judit, aki általános iskolában oktató tanárnők IKT eszközökkel szemben kialakított távolságtartó attitűdjeit, ezeknek okait tanulmányozta, félig strukturált interjúk alapján. Laczkó-Albert Elemér hasonló témakörben készített esettanulmányt, egy tanárral folytatott beszélgetést az IKT eszközök iskolában, oktatásban való bevezetéséről, jelenlegi és jövőbeli használatáról. Tódor Imre tanulmánya is ehhez a témakörhöz illeszkedik, Tódor a Google oktatási applikációit, és azok alkalmazhatóságát mutatja be írásában.

Az előző két témakört kapcsolja össze Gidró Melinda és Hátsek Kinga Mária tanulmánya. Előbbi azt vizsgálta, hogyan viszonyulnak a szülők a gyerekek otthoni, tanulási célú internethasználatához. A szerző szerint, ahogy az internethasználat kapcsán általában, jelen esetben is a szülők a pozitívumok és a negatívumok kettőssége mentén mérlegelnek, támogatóak, de félnek is egyszerre. Hátsek Kinga Mária a digitális tankönyvek otthoni használatának megítélésére volt kíváncsi, amely

tankönyvek 2014/2015-ös tanévben való bevezetése innovációnak. A szerző szerint, noha a szülők értékelték eme újítást, örültek neki, a hozzáállásuk nem feltétlenül örömről árulkodik.

A kötet az internethasználat médiatematizációra is kitér: egy tanulmány azt vizsgálja, hogyan dolgozza fel az internethasználatot egy helyi nyomtatott lap, érintve az újságban bemutatott különböző témákat, a sajtóban reprezentált internet-használati esélyeket, és főleg veszélyeket.

A kötetben önálló fejezetként szerepel a konferencián szervezett szakmai fórumról szóló beszámoló: Péter Boglárka foglalja össze a *Médiatudatosságra való nevelés a gyakorlatban* című beszélgetés tanulságait. A szerző külön tanulmányban mutatja be a Pro Educatione Egyesület tudatos médiahasználat terén indított programjait.

A kötetet A média hatása a gyermekekre és fiatalokra kutatócsoport tíz éves munkájának összefoglalója zárja. A fejezet bemutatja a kutatócsoport köteteit (az összefoglalóban olvashatóak a kötetekben megjelent kiadványok rezüméi), tevékenységét, más publikációit és tagjait.